

УКРАЇНЬСЬКА БІБЛІОТЕЧНА АСОЦІАЦІЯ

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА БІБЛІОТЕКИ

Програма підвищення кваліфікації працівників бібліотек

Затверджено на засіданні Президії УБА
Протокол №3 від 19 березня 2018 р.

Київ 2018

Академічна доброчесність та бібліотеки: програма підвищення кваліфікації працівників бібліотек / Українська бібліотечна асоціація. Головний тренінговий центр для бібліотекарів ; розробники: Воскобойнікова-Гузєва О. В., Загуменна В. В., Кулик Є. В., Пашкова В. С., Сербін О. О., Сошинська Я. Є., Шевченко І. О. Київ: УБА, 2018. 40 с.

Розробники:

Воскобойнікова-Гузєва Олена Вікторівна, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник

Загуменна Віра Вікторівна, кандидат педагогічних наук, професор

Кулик Євгенія Володимирівна, кандидат наук із соціальних комунікацій

Пашкова Валентина Степанівна, доктор історичних наук, доцент

Сербін Олег Олегович, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник

Сошинська Ярослава Євгенівна, кандидат історичних наук, доцент

Шевченко Ірина Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензенти:

Фініков Тарас Володимирович, кандидат історичних наук, доцент

Ярошенко Тетяна Олександрівна, кандидат історичних наук, доцент

Рекомендовано Президією Української бібліотечної асоціації для використання у системі підвищення кваліфікації працівників бібліотек.

Розроблено за підтримки Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP).

Публікація даного матеріалу стала можливою завдяки підтримці американського народу відповідно до грантового договору № S-UP300-16-CA-001 з Посольством США в Україні. Думки, висловлені тут, належать авторам і не обов'язково відображають точку зору Посольства США в Україні чи Уряду США.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма підвищення кваліфікації працівників бібліотек «Академічна доброчесність та бібліотеки» присвячена актуальній темі, пов'язаній з включенням бібліотек різних типів, видів, підпорядкування у процес формування у суспільстві культури академічної доброчесності, запобігання проявам шахрайства, плагіату, корупції у сфері освіти та науки, зокрема, в школах та університетах.

Мета навчання – сформувати у слухачів загальні (базові) та предметні (професійні) компетентності щодо реалізації завдань інформаційно-бібліотечного супроводу освітньої та наукової діяльності і здійснення просвітницької роботи з питань академічної доброчесності у бібліотеках. Передбачається формування загальних (базових) компетентностей, зокрема соціально-громадянських, орієнтованих на володіння знаннями про права і свободи людини, усвідомлення громадянського обов'язку та почуття гідності, що є актуальним з огляду на загальну тему навчальної програми. Окремі теми спрямовуються на розвиток комунікативної, психолого-фасилітативної та інформаційно-цифрової компетентності. Кожна з тем навчальної програми орієнтована на формування професійних компетентностей, зокрема здатності орієнтуватися в інформаційних процесах предмету навчання на рівні пошуку, аналізу та опрацювання інформації щодо умов і процедур забезпечення академічної доброчесності.

Теми програми логічно пов'язані, що дозволяє формувати системні знання з означеної проблеми. Передбачається вивчення сутності та фундаментальних цінностей академічної доброчесності, її впливу на академічну культуру та якість освіти, проявів академічної доброчесності та недоброчесності, принципів наукової та освітньої комунікації, інтелектуальної власності в освіті та науці, джерел наукової та освітньої інформації, методики інформаційного пошуку, програмного забезпечення для перевірки текстів на ознаки плагіату, політики і тенденцій відкритого доступу, правил оформлення посилань і цитувань у наукових роботах, методики навчання користувачів і персоналу бібліотеки основам академічної доброчесності.

Об'єктом курсу є академічна доброчесність як обов'язкова умова довіри до результатів навчання та наукових досягнень. Предметом – формування культури академічної доброчесності у бібліотеках.

Навчально-тематичний план передбачає лекційні, семінарські, практичні заняття, з окремих тем – дискусії, круглі столи, вирішення виробничих завдань. До кожної теми розроблені завдання для самостійної роботи, питання для самоперевірки, питання для контролю засвоєння отриманих знань через експрес-опитування. Передбачено також проведення вихідного контролю знань слухачів (тестові завдання та питання до співбесіди).

Вивчення тем у межах програми органічно пов'язане з практичною діяльністю працівників університетських та наукових бібліотек, до функціональних обов'язків яких входить консультування користувачів (студентів, викладачів, науковців) з широкого кола питань академічної доброчесності, тому для їхнього викладання передбачається використання матеріалів з досвіду роботи бібліотек України та світу.

З огляду на вищезначене, даний курс сприяє:

- вивченню законодавчої, нормативно-правової бази діяльності закладів освіти та бібліотек, вивченню міжнародних і вітчизняних документів і матеріалів, що регулюють діяльність бібліотек з питань академічної доброчесності;
- формуванню загальнотеоретичних знань, заснованих на бібліотекознавчих дослідженнях;
- виробленню практичних умінь, необхідних для планування та здійснення діяльності, пов'язаної з формуванням культури академічної доброчесності у бібліотеках.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Теми	Кількість годин					
		Всього	Лекції	Практичні, семінари	Вирішення виробничих завдань	Самост. робота	Контр. знань/тестування
1	Сутність і фундаментальні цінності академічної доброчесності	8	2		2 дискусія	4	експрес-опитування
2	Наукове дослідження та наукова комунікація. Науковий та освітній процеси в університеті	8	2		2 круглий стіл	4	експрес-опитування
3	Інтелектуальна власність в освіті та науці	8	2	2		4	експрес-опитування
4	Системи для перевірки текстів на ознаки плагіату	10	2	4		4	експрес-опитування
5	Джерела освітньої та наукової інформації й інформаційний пошук	10	2	4		4	експрес-опитування
6	Відкритий доступ як засіб сприяння академічній доброчесності	10	2	4		4	експрес-опитування
7	Текстові запозичення, оформлення посилань і цитувань в освітніх та наукових роботах	10	2	4		4	експрес-опитування
8	Методика навчання користувачів і персоналу бібліотеки основам академічної доброчесності	8	2		2 інноваційне планування	4	експрес-опитування
	Консультація	1		1			
	Залік	2		2			
	Разом:	75	16	21	6	32	

ЗМІСТ

Тема 1. Сутність і фундаментальні цінності академічної доброчесності

Зміст:

Академічна доброчесність як міждисциплінарна категорія, що поєднує в собі етичні норми й правила поведінки людини в освітньо-науковому середовищі, механізми й інструменти, за допомогою яких вони реалізуються на практиці. Фундаментальні цінності академічної доброчесності.

Морально-культурні, інституційні, освітньо-виховні чинники, які впливають на навчальні заклади, визначаючи їх спроможність та прагнення протидіяти академічній нечесності.

Законодавче поле академічної доброчесності. Академічна доброчесність у Законах України «Про освіту» та «Про вищу освіту». Академічна доброчесність як сукупність етичних принципів та визначених цими та іншими законами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Формалізація єдиних для всіх рівнів освіти видів порушень академічної доброчесності (академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання). Визначення особливостей дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами освіти; види академічної відповідальності науково-педагогічних і наукових працівників та здобувачів освіти; права осіб, стосовно яких порушено питання про недотримання ними принципів академічної доброчесності тощо. Кодекс честі університету.

Заходи, у тому числі через запровадження відповідних новітніх технологій, щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності.

Організаційна структура (наприклад, структурний підрозділ з організації та контролю за дотриманням принципів академічної доброчесності) системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти, що передбачає дотримання академічної доброчесності працівниками закладів освіти та здобувачами освіти. Місце і роль бібліотек навчальних закладів у цій системі.

Бібліотеки як центри просвітництва та формування культури академічної доброчесності. Форми і методи популяризації концепції і сутності академічної доброчесності в бібліотеках ЗВО. Практичні приклади роботи бібліотек України з формування академічної доброчесності.

Проекти сприяння академічній доброчесності в Україні, зокрема, проекти Американських рад з міжнародної освіти за участі Міністерства освіти і науки України та за підтримки Посольства США в Україні, проекти Української бібліотечної асоціації.

Тема 2. Наукове дослідження та наукова комунікація. Науковий та освітній процеси в університеті

Зміст:

Наука як сфера людської діяльності та соціальний інститут. Життєвий цикл наукового дослідження. Наукові комунікації. Базові поняття та принципи наукової комунікації. Формальні та неформальні наукові комунікації. Розвиток науки та зміни в системі наукових комунікацій. Відкрита наука. Цифрова гуманістика.

Закономірності та властивості системи наукових комунікацій. Методи і засоби наукових комунікацій. Інформаційний, соціальний та пізнавальний аспекти функціонування системи комунікацій у науці. Наукова етика у наукових комунікаціях.

Здійснення міжнародної наукової комунікації через науково-дослідні проекти, програми обміну, проведення конференцій, симпозіумів, конгресів, проведення міжнародних експедицій, спільні видання.

Наукова публікація як засіб фіксації та оприлюднення наукового результату. Вимоги до наукових публікацій. Популяризація наукових досягнень. Заохочення дослідників. Міжнародні та державні премії у сфері науки і техніки. Розвиток науки та наукових комунікацій в умовах інформаційного суспільства.

Розвиток академічної та університетської форм організації наукових досліджень. Академічний, вузівський, галузевий та виробничий сектори організації наукової діяльності в країні. Громадські форми організації в науковій діяльності.

Науковий та освітній процеси в університеті: взаєморозвиток, нормативне забезпечення, відкритість, конкурентність, результативність. Базові засади наукового та освітнього процесу в Законах України «Про освіту» та «Про вищу освіту». Наукові напрями фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень, науково-технічних (експериментальних) розробок університетів. Дослідницька складова освітнього процесу. Підготовка та атестація наукових (науково-педагогічних) кадрів в університеті.

Бібліотека університету як складова наукової та освітньої комунікації.

Тема 3. Інтелектуальна власність в освіті та науці

Зміст:

Поняття «інтелектуальна власність», його трактування у різних джерелах. Основні складники права інтелектуальної власності. Сутність і специфіка інтелектуального капіталу.

Мета і форми охорони інтелектуальної власності. Міжнародне і національне законодавство з питань інтелектуальної власності. Структура та основні компоненти системи захисту інтелектуальної власності в Україні.

Сутність і природа авторського права, його специфічні ознаки. Суб'єкти авторського права: автори, співавтори, укладачі, перекладачі, автори похідних творів, спадкоємці та правонаступники авторів, роботодавці. Об'єкти авторського права, їх

ознаки і властивості. Об'єкти авторського права як результат освітньої і наукової діяльності. Цифрові носії, Інтернет та авторське право.

Особисті немайнові права автора: зміст і термін охорони. Майнові права автора: зміст, порядок передання і відчуження, термін охорони. Обмеження майнових прав автора в інтересах суспільства.

Поняття і види суміжних прав. Суб'єкти та об'єкти суміжних прав. Особисті немайнові і майнові суміжні права, термін їх охорони.

Порядок і способи цивільно-правового захисту авторського права і суміжних прав. Боротьба з контрафакцією, піратством та плагіатом. Відповідальність за порушення авторського права і суміжних прав.

Право інтелектуальної власності на наукове відкриття. Види промислової власності. Умови надання правової охорони, термін дії. Сутність немайнових і майнових прав на об'єкти промислової власності, засоби їх охорони і відповідальність за порушення.

Законодавча та нормативна підтримка прав інтелектуальної власності в цифровому середовищі, засоби і практика охорони.

Тема 4. Системи для перевірки текстів на ознаки плагіату

Зміст:

Порушення академічної доброчесності. Плагіат та його прояви. Перевірка на плагіат. Поняття академічного плагіату. Сучасні напрями боротьби з академічним плагіатом. Заходи щодо запобігання академічному плагіату. Запобігання плагіату в академічних текстах працівників та здобувачів вищої освіти в українських ЗВО.

Призначення систем пошуку ознак плагіату. Вимоги до цих систем. Утиліти статистичного аналізу тексту. Утиліти лінгвістичного аналізу тексту.

Сучасні системи перевірки академічних текстів на плагіат у світі. Основні характеристики систем для перевірки академічних текстів на плагіат. WCopyFind (США). Turnitin (США). Viper (Велика Британія). Urkund (Швеція). PlagScan (Німеччина). StrikePlagiarism (Польща). Unicheck (Україна). IThenticate (США). CrossRef Plagiarism Check (США).

Академічні роботи, що підлягають перевірці на плагіат: випускні атестаційні роботи на здобуття ступеня «бакалавра» або «магістра», дисертаційні роботи на здобуття ступеня «доктора філософії/доктора мистецтва» або «доктора наук», академічні тексти – об'єкти права інтелектуальної власності (монографії, підручники, навчальні посібники тощо). Перевірка на плагіат рукописів статей, тез доповідей, що подаються до друку. Загальна схема перевірки академічних робіт на плагіат. Можливості формування внутрішньої бази академічних текстів ЗВО для перевірки на плагіат.

Технологія аналізу академічних текстів з використанням систем перевірки тексту на ознаки плагіату. Обліковий запис користувача. Функціональні ролі користувачів. Адміністратор: керування профілями викладачів. Викладач: керування профілями студентів. Студент: робота зі спільними папками. Перевірка документів. Пошук збігів в Інтернеті. Пошук збігів у бібліотеці. Сканування декількох документів. Вимоги до

електронного варіанту роботи. Критерії оцінювання схожості/ідентичності/запозичень у творах. Індекс унікальності тексту. Аналіз звітів про унікальність тексту. Коефіцієнт подібності. Інтерпретація подібностей. Формування звіту. Вилучення цитат та посилань. Робота з джерелами збігів. Завантаження звіту. Експертна оцінка.

Інтеграція систем перевірки тексту на ознаки плагіату з системами управління навчанням (LMS). Сервіси визначення авторства.

Тема 5. Джерела освітньої та наукової інформації й інформаційний пошук

Зміст:

Поняття про освітню та наукову інформацію, її роль у проведенні наукових досліджень. Первинні та вторинні джерела інформації.

Основні джерела освітньої інформації: підручник, навчальний посібник, навчально-методичний посібник, хрестоматія, практикум та ін. Основні джерела наукової інформації: монографія, автореферат, дисертація, препринт, збірник наукових праць, матеріали наукової конференції, тези доповідей наукової конференції, науково-популярне видання. Інформаційні видання для освіти та науки: енциклопедичні, довідкові, бібліографічні, реферативні, оглядові, аналітичні матеріали тощо.

Електронні ресурси освітньої та наукової інформації: бази даних, репозитарії, веб-портали, соціальні мережі для науковців. Бази даних: повнотекстові, реферативні, бібліографічні, наукометричні. Міжнародні бази даних наукової інформації: Web of Science та Scopus. Бібліографічні та реферативні бази даних Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського як джерело наукової інформації (український сегмент). Інституційний репозитарій як джерело освітньої та наукової інформації.

Інформаційний пошук. Методи інформаційного пошуку. Суцільний та вибірково-методи. Інтуїтивний і типологічний методи. Індуктивний та дедуктивний методи. Метод пошуку за бібліографічними посиланнями, за ідентифікаторами вчених (ORCID, Research ID). Метод навігації та ін. Пошук з використанням мовних моделей. Пошукові системи та їхні пошукові можливості. Універсальні інформаційно-пошукові системи: Google Scholar, Microsoft Academy. Електронні бібліотечні каталоги.

Типи інформаційного пошуку. Документальний (повнотекстовий), фактографічний та бібліографічний пошук. Адресний, уточнюючий і тематичний пошук. Простий і розширений інформаційний пошук.

Етапи інформаційного пошуку. Постановка пошукової проблеми. Робота з пошуковим запитом. Використання логічних операторів. Створення тезаурусу проблеми. Відбір джерел пошуку інформації. Виконання пошуку. Критерії відбору інформації. Релевантна та нерелевантна інформація. Оцінювання отриманих результатів пошуку. Недостовірні джерела інформації, методи їх виявлення.

Наукометричні інструменти для оцінки наукової інформації. Виявлення штучного підвищення рейтингу за рахунок цитованості наукових публікацій.

Тема 6. Відкритий доступ як засіб сприяння академічній доброчесності

Зміст:

Вплив відкритого доступу на розкриття та попередження проявів плагіату. Переваги для авторів, інституцій, суспільства, організацій, що фінансують дослідження. Основні ідеї концепції Відкритого доступу. Будапештська ініціатива відкритого доступу (BOAI). Бетесдинська заява про відкритий доступ до публікацій. Берлінська декларація про відкритий доступ до наукових та гуманітарних знань. Підтримка та опозиція до відкритого доступу.

Позиція України щодо відкритого доступу. Кримська Декларація Відкритого Доступу. Ольвійська Хартія університетів України.

Шляхи та засоби забезпечення відкритого доступу до інформації. Зелений шлях відкритого доступу. Тематичні депозитарії. ArXiv. CiteSeer. PubMed Central (PMC). Eprints in Library and Information Science (E-LIS). Урядові репозитарії. Інституційні репозитарії. Агрегаційні репозитарії. Функції репозитаріїв. Види документів, які зберігають у репозитаріях. Переваги розміщення результатів наукових досліджень у відкритому доступі. Університетський інституційний репозитарій. Корпоративні інституційні репозитарії бібліотек ЗВО. Проект створення «Національного репозитарію академічних текстів» як концептуальна модель системної боротьби з академічним плагіатом в Україні.

Золотий шлях відкритого доступу. Журнали відкритого доступу. Редакційна політика журналів відкритого доступу. Експертна оцінка текстів. Фактори впливовості журналів відкритого доступу. Довідник журналів відкритого доступу (DOAJ). SHERPA/ROMEO – сервіс для перевірки політик наукових видань щодо копірайту та самоархівування. Проекти журналів відкритого доступу від комерційних видавництв. Українські платформи: Наукова періодика України (<http://journals.uran.ua/>), Наукові конференції України (<http://conferences.uran.ua/>). Інтеграція відкритих видавничих систем з інституційними репозитаріями.

Відкриті дані та відкрита наука. Причини та переваги поширення дослідницьких даних. Вимоги видавців, грантодавачів та інституцій для поширення даних досліджень. Методи зберігання та захисту даних. Приватність і конфіденційність даних. Ліцензії та особливості їх використання. Цитування даних.

Тема 7. Текстові запозичення, оформлення посилань і цитувань в освітніх та наукових роботах

Зміст:

Способи використання даних, ідей, уривків з інших творів у своєму тексті. Резюмування, непряме цитування, пряме або дослівне цитування, використання гіпотез, положень і методик, запозичення формул, ілюстрацій, таблиць та ін. Коректне цитування та оформлення посилань. Обсяг дозволених запозичень. «Баланс голосу» як раціональне співвідношення авторської ідеї та цитованих джерел у науковому тексті.

Бібліографічні посилання: внутрішньотекстові, підрядкові, позатекстові. Первинні та вторинні бібліографічні посилання. Посилання в тексті на джерела. Круглі дужки (...).

Квадратні дужки [...] у підрядкових та позатекстових посиланнях. Оформлення виносок. Цитата в тексті. Парафраз. Оформлення ставлення автора статті до окремих слів або думок з цитованого тексту. Спеціальне застереження. Список використаних джерел. Способи групування бібліографічних описів. Чинні стандарти і правила оформлення посилань і цитувань в освітніх та наукових роботах. Невідповідність списку використаних джерел змісту наукового тексту.

Міжнародні стилі оформлення списку наукових публікацій. MLA (Modern Language Association) style. APA (American Psychological Association) style. Chicago/Turabian style. Harvard style. ACS (American Chemical Society) style. AIP (American Institute of Physics) style. IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers) style. Vancouver style. OSCOLA. APS (American Physics Society) style. Springer MathPhys Style.

Бібліографічні менеджери (referencemanager). Використання бібліографічних менеджерів у дослідницькій діяльності. Бібліографічні менеджери: ключові функції, порівняльна характеристика, як обрати. Програма з відкритим вихідним кодом Zottero. Вільний бібліографічний менеджер, наукова соціальна мережа Mendeley. Система управління бібліографічною інформацією EndNote Online.

Тема 8. Методика навчання користувачів і персоналу бібліотеки основам академічної доброчесності

Зміст:

Готовність працівників бібліотеки до включення у процеси формування культури академічної доброчесності.

Особливості формування культури академічної доброчесності у наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників закладу вищої освіти. Співпраця з ректоратом і деканатами закладу вищої освіти. Координація діяльності з відділом моніторингу якості освіти та науковим відділом закладу вищої освіти. Організаційно-методична робота (формування груп користувачів та їх облік, визначення форм і методів навчання для кожної з груп, термінів проведення занять, обсягів навчального часу, адаптація навчальної програми до умов і специфіки діяльності закладу вищої освіти, формування пакету ілюстративного матеріалу, фактів та прикладів з досвіду закладу вищої освіти).

Розробка стратегії, формування довгострокових, середньострокових та близькострокових перспектив. Планування діяльності на навчальний рік та навчальний семестр. Розробка спільних заходів з кафедрами. Організація та проведення у бібліотеці методологічних семінарів з науковими, науково-педагогічними та педагогічними працівниками щодо формування культури академічної доброчесності. Використання бібліотечних форм роботи, інновації, український та закордонний досвід.

Формування культури академічної доброчесності у студентів – користувачів бібліотеки. Організація роботи з академічними групами студентів та групами студентів за інтересами. Індивідуальна робота зі студентами, використання індивідуальних методів навчання, консультації. Координація роботи з науковим студентським товариством. Організація і проведення у бібліотеці навчальних, просвітницьких заходів, використання

інтерактивних, дискусійних форм, наочних, технічних і програмних засобів, технологій дистанційного навчання.

Культура академічної доброчесності як складова професійних компетентностей працівника бібліотеки закладу вищої освіти. Планування роботи з підвищення кваліфікації працівників бібліотек. Організація і проведення навчальних заходів з працівниками бібліотеки (тренінги, семінари, аналіз конкретних ситуацій, інші інтерактивні методи навчання).

Загальні дидактичні питання. Підходи до формування груп учасників навчальних заходів з академічної доброчесності у бібліотеці. Диференційований підхід до формування груп користувачів за рівнем знань (початковий, середній, достатній, високий). Організація навчального простору. Наочність у навчанні (друковані матеріали, інформація на дошці, путівники, плакати, мультимедіа). Мережеві ресурси, використання ресурсів глобальної мережі етики Globethics та її складової – Глобальної цифрової бібліотеки з питань етики, а також публікацій Платформи Ради Європи з етики, прозорості та доброчесності в освіті ETINED, навчальних ресурсів Міжнародного центру академічної цілісності ICAI.

Розробка змісту навчання у бібліотеці. Підходи до організації навчання користувачів з особливими потребами. Принципи єдності теоретичних і практичних занять, підтримання зацікавленості, орієнтації на базовий рівень знань, формування практичних умінь і навичок. Менеджер навчальних програм з академічної доброчесності у бібліотеці. Функції, планування діяльності, облік та звітність.

ПЛАНИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ:

Тема 1. Сутність і фундаментальні цінності академічної доброчесності

Тема вивчається під час:

Лекційного заняття – 2 години

Практичного заняття (дискусія) – 2 години

Самостійної роботи – 4 години

План лекційного заняття

1. Академічна доброчесність як міждисциплінарна категорія.
2. Фундаментальні цінності академічної доброчесності.
3. Академічна доброчесність і визначення її порушень у Законах України.
4. Бібліотеки в організаційній структурі системи формування культури академічної доброчесності.
5. Проекти сприяння академічній доброчесності в Україні.

Питання до дискусії

1. Академічна доброчесність, академічна культура, українські академічні традиції та реалії сьогодення: що може змінити бібліотека?
2. Як долати можливий спротив: шляхом підвищення свідомості, обізнаності та підвищення рівня академічної культури чи адміністративними засобами? Що може зробити бібліотека?
3. Академічна доброчесність як спільний стандарт для адміністрації університету, науково-педагогічних працівників та студентів. Які ролі бібліотеки?
4. Обговорення результатів тесту щодо ставлення до плагіату.

Завдання до самостійної роботи

1. Знайдіть на сайтах 3-х закладів вищої освіти (за вільним вибором) Кодекси честі (доброчесності) і проаналізуйте їхній зміст. Знайдіть спільне та унікальне у кожному з документів, зробіть висновок щодо ролі і значення цього документу для формування культури академічної доброчесності у закладі вищої освіти.
2. Знайдіть публікації про взаємозв'язок академічної доброчесності і забезпечення якості освіти, вивчіть їх.
3. Складіть перелік заходів, які може провести бібліотека для формування обізнаності студентів щодо видів порушень академічної доброчесності та їхнього впливу на якість освіти.
4. Пройдіть тест щодо ставлення до плагіату (http://mstsite.weebly.com/uploads/4/9/7/7/4977230/plagiarism_attitude_scale.pdf).

Питання для самоперевірки

1. У яких законах України йдеться про академічну доброчесність?
2. Назвіть види порушень академічної доброчесності.

3. Охарактеризуйте організаційну структуру (структурний підрозділ з організації та контролю за додержанням принципів академічної доброчесності) системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти, що передбачає дотримання академічної доброчесності.

4. Чому бібліотеки важливі для формування культури академічної доброчесності?

Питання до експрес-опитування

1. Що таке академічна доброчесність?
2. Назвіть фундаментальні цінності академічної доброчесності.
3. Які види порушень академічної доброчесності згадуються у Законах України «Про освіту» та «Про вищу освіту»?
4. Яку роль відіграють бібліотеки навчальних закладів у формуванні культури академічної доброчесності?

Література до теми

Американські ради оголошують про старт Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні SAIUP. URL: <http://www.americancouncils.org.ua/uk/news/362/> (дата звернення: 23.01.2018).

Бруй О., Пашкова В. Проект «Культура академічної доброчесності: роль бібліотек». *БібліоТека*. 2016. №2. С.1.

Дегтярєва І. Вплив академічної доброчесності на інституційну практику української вищої школи. *Академічна чесність як основа сталого розвитку університету*. Київ, 2016. С.197–217.

Доброчесність. Словник української мови: академічний тлумачний словник (1970-1980). URL: <http://sum.in.ua/s/dobrochesnistj> (дата звернення: 24.01.2018).

Мельниченко А. Прояви академічної нечесності. *Академічна чесність як основа сталого розвитку університету*. Київ, 2016. С.107–120.

Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? *Освітня політика. Портал громадських експертів*. URL: <http://bit.ly/2НухукН> (дата звернення: 24.01.2018).

Фініков Т. Академічна доброчесність: глобальний контекст та національна потреба. *Академічна чесність як основа сталого розвитку університету*. Київ, 2016. С.9–33.

Plagiarism Attitude Scale [Test] URL: http://mstsite.weebly.com/uploads/4/9/7/7/4977230/plagiarism_attitude_scale.pdf (дата звернення: 24.04.2018).

Quotes about Academic Integrity from American University in Dubai (AUD) undergraduate students. URL: http://www.academicintegrity.org/icai/assets/AUD_Integrity_Quotes.pdf (дата звернення: 24.01.2018).

Тема 2. Наукове дослідження та наукова комунікація. Науковий та освітній процеси в університеті

Тема вивчається під час:

Лекційного заняття – 2 години

Круглого столу – 2 години

Самостійної роботи – 4 години

План лекційного заняття

1. Наука як сфера діяльності людини та соціальний інститут.
2. Життєвий цикл наукового дослідження.
3. Наукові комунікації: зміст поняття. Методи і засоби наукових комунікацій.
4. Наукова публікація.
5. Науковий та освітній процеси в університеті.

Питання для круглого столу

Бібліотека та наукові комунікації

1. Роль і місце бібліотеки університету в процесі наукової та освітньої комунікації.
2. Наукові комунікації в сучасному світі.
3. Науковий та освітній процеси в університеті: взаємодія, спільний результат.

Завдання для самостійної роботи

1. Використовуючи сайт університету (за вибором слухача), проаналізувати:
 - тематику науково-дослідних та експериментальних досліджень за останні 3 роки;
 - кількість та галузеве спрямування наукових конференцій, що проводяться установою, за останні 3 роки;
 - видавничу діяльність установи за останні 3 роки.
2. Зробити самостійний висновок щодо відповідності тематики видань та наукових заходів заявленим напрямам досліджень.

Питання для самоперевірки

1. Як ви розумієте поняття «наука»?
2. Які канали наукової комунікації вам відомі?
3. Яке законодавство регулює взаємовідносини у галузі наукової діяльності?
4. У чому полягає зміст поняття наукової етики?
5. Як взаємодіють наукові та освітні процеси в університеті?

Питання до експрес-опитування

1. Наука як соціальна система, її складові.
2. Етапи життєвого циклу наукових досліджень.
3. Поняття «наукова комунікація».

4. Розвиток науки та зміни в системі наукових комунікацій.
5. Наукова етика у наукових комунікаціях, етика співавторства та цитування.

Література до теми

Бессараб А. О. Функції фахового видання у сфері наукової комунікації. URL: <http://bit.ly/2ogrAeu> (дата звернення: 16.02.2018).

Короткий словник загальнонаукових та соціокомунікативних термінів / уклад.: О. В. Трішук, П. О. Киричок, Н. М. Фіголь. Київ : НТУУ «КПІ», 2011. 124 с.

Наукова комунікація у мас-медіа : практикум / пер. з англ. Н. В. Зелінська ; уклад.: А. А. Бойко, Н. В. Зелінська, О. Ф. Коновець ; за ред. В. В. Різуна. Львів : Укр. акад. друкарства, 2009. 124 с.

Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с. URL: go.gl/F7xzL9 (дата звернення: 15.02.2018).

Шейко В. М., Кушнарєнко Н. Т. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник для ВНЗ. 5-те вид. Київ : Знання, 2006. 307 с.

Шемаєва Г. В. Електронні ресурси бібліотек України в системі наукових комунікацій: монографія / Харк. держ. акад. культури. Харків : ХДАК, 2008. 289 с. Бібліогр: с. 245–288.

Шемаєва Г. В. Передумови зародження системи наукової комунікації. URL: <http://bit.ly/2Ffc9Lz> (дата звернення: 19.02.2018).

Тема 3. Інтелектуальна власність в освіті та науці

Тема вивчається під час:

Лекційного заняття – 2 години

Семінару – 2 години

Самостійної роботи – 4 години

План лекційного заняття

1. Право інтелектуальної власності: історія, еволюція, сучасний стан.
2. Структура та основні компоненти системи захисту інтелектуальної власності в Україні.
3. Охорона авторського і суміжних прав, об'єкти авторського права в освіті та науці.
4. Наукові відкриття. Охорона об'єктів промислової власності.
5. Права інтелектуальної власності в цифровому середовищі.

Питання для семінару

Результати наукової та освітньої діяльності як об'єкти інтелектуальної власності

1. Законодавство і визначення термінів у сфері охорони авторського права і суміжних прав.

2. Суб`єкти та об`єкти авторського права і суміжних прав, у т. ч. в науковій та освітній діяльності.
3. Сутність майнових і немайнових прав автора та інших суб`єктів.
4. Можливі порушення авторського права і суміжних прав та способи їх цивільно-правового захисту.
5. Законодавство і визначення термінів у сфері охорони промислової власності, у т. ч. в науковій та освітній діяльності.
6. Охорона прав інтелектуальної власності в цифровому середовищі.

Завдання для самостійної роботи

1. Складіть порівняльну таблицю проявів академічної недоброчесності та можливих порушень прав інтелектуальної власності.
2. Визначте основних суб`єктів прав інтелектуальної власності у вашому університеті / організації / бібліотеці.
3. Які результати наукової та освітньої діяльності у вашому університеті / організації / бібліотеці можна вважати об`єктами інтелектуальної власності?

Питання для самоперевірки

1. Як ви розумієте поняття «інтелектуальна власність»?
2. Яке міжнародне й національне законодавство регулює відносини з питань інтелектуальної власності?
3. Які об`єкти авторського права Ви знаєте?
4. Які об`єкти промислової власності Вам відомі?
5. Які можуть бути порушення прав інтелектуальної власності?
6. Яка відповідальність передбачена за порушення прав інтелектуальної власності?

Питання до експрес-опитування

1. Що таке інтелектуальна власність?
2. Як формується інтелектуальний капітал?
3. Як виникають і діють авторські права?
4. Який термін охорони майнових і немайнових авторських прав?
5. Що таке плагіат і піратство?

Література до теми

Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів : Паризький акт від 24 липня 1971 р., змінений 2 жовтня 1979 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_051/print (дата звернення: 20.02.2018).

Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р. зі змінами. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_123/print (дата звернення: 20.02.2018).

Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ зі змінами. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/print> (дата звернення: 22.02.2018).

Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. №1756. URL: <http://bit.ly/2GrZR26>.

Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Авторське право для бібліотекарів: підручник / [пер. з англ. О. Васильєва]. Київ : ТОВ «IMM «ФРАКСИМ», 2015. 196 с. URL: <https://bit.ly/2rgJK1e>.

Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 549 с.

Дергачова В. В., Пермінова С. О. Інтелектуальна власність : навч. посіб. / Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т». Київ : НТУУ «КПІ», 2015. 415 с. : рис., табл.

Капінос М. М., Лерантович Е. Т., Солошук М. М. Інтелектуальна власність : підруч. для студентів ВНЗ / Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : НТУ «ХПІ», 2016. 347 с. : рис., табл.

Капіца Ю. М., Ступак С. К., Жувака О. В. Авторське право і суміжні права в Європі = Copyright and related rights in Europe : [монографія] / Центр інтелект. власності та передачі технологій НАН України. Київ : Логос, 2012. 690 с.

Коломієць П. В. Питання правової охорони інтелектуальної власності в інформаційній мережі системи Інтернет : монографія / Полтав. ін-т економіки і права, ВНЗ «Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини «Україна». Полтава : Копі-Центр, 2015. 123 с.

Кузьменко Т. С. «Бренд» у праві інтелектуальної власності: теорія і практика : монографія / [наук. ред. О. І. Харитоновна] ; Миколаїв. нац. аграр. ун-т. Миколаїв : МНАУ, 2014. 229 с.

Мала енциклопедія права інтелектуальної власності / Київ. ун-т права НАН України, Міжнар. центр прав. проблем інтелект. власності при Ін-ті держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; [уклад.: Ю. Л. Бошицький, В. В. Луць, Р. Б. Шишка] ; за заг. ред. проф. Ю. Л. Бошицького та Р. Б. Шишки. Вид. 2-ге, випр. і допов. Львів : Галицька видавнича спілка, 2015. 215 с.

Матвійчук В. К., Чугаєнко Ю. О., Савенков О. І. Інтелектуальна власність як джерело інноваційного розвитку національного господарства : монографія / Нац. акад. упр. Київ : ВНЗ «Національна академія управління», 2013. 463 с.

Управління правами інтелектуальної власності : [монографія] / [Дроб'язко В. С. та ін. ; за наук. ред. О. Орлюк] ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ інтелект. власності. Київ : Інтерсервіс, 2014. 175 с.

Тема 4. Системи для перевірки текстів на ознаки плагіату

Тема вивчається під час:

Лекційного заняття – 2 години

Практичного заняття – 4 години

Самостійної роботи – 4 години

План лекційного заняття

1. Плагіат як порушення академічної доброчесності. Різновиди плагіату. Академічний плагіат.
2. Перевірка академічних текстів на плагіат: мета, значення, завдання.
3. Сучасний стан та перспективи впровадження систем перевірки академічних текстів на ознаки плагіату.
4. Основні способи перевірки, системи перевірки академічних текстів на ознаки плагіату.
5. Технологічна та експертна складові звіту з перевірки документів на наявність академічного плагіату.

Практичне заняття

1. На робочому комп'ютері ознайомтесь з доступним сервісом, що дозволяє виявити ознаки плагіату в тексті.
2. Зробіть аналітичний огляд функціональних можливостей даного сервісу.
3. Знайдіть публікацію в науковому журналі, що у відкритому доступі, у відповідному форматі.
4. Здійсніть тестову перевірку обраного Вами тексту.
5. Проаналізуйте результати технічної перевірки.
6. Зробіть висновок про рівень запозичень та їх вплив на унікальність тексту.

Завдання для самостійної роботи

Теоретична складова

1. Опрацювавши рекомендовані джерела до теми, розгляньте історичні передумови виникнення систем для перевірки текстів на ознаки плагіату та перші кроки зі створення та впровадження таких систем.
2. Проаналізуйте конкурентне середовище на ринку систем для перевірки тексту на ознаки плагіату.
3. Розгляньте умови доступу та використання цих систем.

Практична складова:

1. Здійсніть пошук інформаційних даних про відомі Вам системи, користуючись офіційними сайтами компаній-розробників.
2. Зробіть порівняльний аналіз таких систем, створивши відповідну таблицю.
3. За допомогою доступних систем здійсніть перевірку одного й того ж тексту на ознаки плагіату та порівняйте отримані результати.

Питання для самоперевірки

1. З якою метою застосовують сучасні системи для перевірки текстів на ознаки плагіату?
2. Ознаки яких різновидів академічного плагіату допомагають виявити програмно-технічні засоби?
3. До якої академічної відповідальності можуть бути притягнені учасники освітнього та наукового процесів у разі підтвердження наявності плагіату в їхніх творах?
4. На підставі яких документів приймається рішення про оригінальність роботи і готується висновок про допуск роботи до захисту?

Питання до експрес-опитування

1. Чи є визначення кількості збігів у тексті кінцевою метою застосування систем перевірки тексту на ознаки плагіату?
2. Системи перевірки тексту на ознаки плагіату – це досконалий інструмент прийняття експертного рішення?
3. Як називається кількісний показник, виражений у відсотках, що відображає співвідношення авторського тексту до загального обсягу твору?
4. Які системи для перевірки текстів на ознаки плагіату є найбільш поширеними в Україні?
5. Який показник оригінальності текстів може свідчити про високу унікальність роботи?
6. Чи можливо здійснити повноцінну перевірку текстів на наявність плагіату тільки засобами відповідного програмного забезпечення?

Література до теми

Антиплагіатна інтернет-система StrikePlagiarism.com. Інструкція користувача. URL: <http://bit.ly/2EPnxjB> (дата звернення: 26.02.2018).

Батан Ю. Д. Запобігання академічному плагіату та неоригінальності як складова превентивного механізму сучасного права інтелектуальної власності. *Часопис цивілістики*. Одеса, 2017. Вип. 23. С.83–86.

Біленчук П. Д., Семаков Г. С. Наукове забезпечення розслідування злочинів у сфері інтелектуальної власності. *Сучасні виклики і актуальні проблеми права інтелектуальної власності в Україні та Європі* : зб. матеріалів [IV] Міжнар. наук.-практ. конф. (6 жовт. 2014 р.). Київ. ун-т права НАН України, Всесвіт. орг. інтелект. власності. Київ : Ліра-К, 2014. Вип. 4 / [редкол.: Ю.Л. Бошицький]. С.83–87.

Катеринчук К. Порушення авторського права: як відрізнити некоректне й неправомірне цитування від плагіату? *Юридичний журнал : аналітичні матеріали, коментарі, судова практика* / МОН України ; НПУ ім. Драгоманова ; Ін-т політології. Київ, 2013. № 2(128). С.55–58.

Ліхачова Т. Е., Побіженко І. О., Побіженко В. В. Інформаційні системи пошуку плагіату в студентських наукових працях в умовах Інтернет-простору: технології, методи, моделі. *Вісник Харківської державної академії культури*. Харків, 2013. Вип. 41. С. 92–100.

Лупаренко Л. А. Інструментарій виявлення плагіату в наукових роботах: аналіз програмних рішень. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Київ, 2014. Т. 40, Вип. 2. С.151–169.

Меняйленко О., Захожай О. Організація перевірки студентських і наукових робіт на плагіат. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Педагогіка*. Мелітополь, 2017. № 1. С.157–162.

Михайловський Ю. Б., Длугунович Н. А. Система Anti-Plagiarism як інструмент запобігання плагіату в навчальній та науковій діяльності. *Вісник Хмельницького національного університету. Технічні науки*. Хмельницький, 2013. № 3. С.162–168.

Плагіат у студентських роботах: методи виявлення та запобігання : методичний посібник / Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара ; кол. авт.: Н. В. Стукало, К. В. Ковальчук, М. В. Литвин [та ін.]. Дніпропетровськ, 2013. 44 с. URL: <http://bit.ly/2EHcf1B> (дата звернення: 22.02.2018).

Програмне забезпечення для перевірки наукових текстів на плагіат: інформаційний огляд / автори-укладачі: А. Р. Вергун, Л. В. Савенкова, С. О. Чуканова ; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузева, Я. Є. Сошинська; Українська бібліотечна асоціація. Київ : УБА, 2016. Електрон. вид. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). 36 с. ISBN 978-966-97569-5-4.

Рижко О. М. Рерайт (рерайтинг) як вид плагіату. *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника*. Львів, 2015. Вип. 7. С.467–473.

Рижко О. М. Способи вчинення плагіату. *Держава та регіони. Соціальні комунікації*. Запоріжжя, 2017. № 2 (30). С.31–37.

Сідлярєнко А. Впровадження технічних засобів виявлення ознак плагіату в академічних та наукових текстах як чинник зменшення проявів порушення принципів академічної доброчесності. Можливості українського сервісу Unicheck. [Київ]. URL: <http://phd.znu.edu.ua/page//img/present/Sidliarenko.pdf> (дата звернення: 28.02.2018).

Ткаченко В. В., Кожекіна Л. Ю., Денисюк О. Я. Практики протидії плагіату в українських ВНЗ як складова академічної доброчесності. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи*. Харків, 2017. Вип. 38. С.82–86.

Троцька В. Запобігання та виявлення плагіату у вищій освіті (за матеріалами досліджень у ЄС та Україні). *Теорія і практика інтелектуальної власності*. Київ, 2016. № 5 (91). С.29–38.

Хобзей М. К., Вергун А. Р. Деякі аспекти первинної експертизи наукових праць на наявність академічного плагіату. *Медицина освіти*. Тернопіль, 2016. № 3. С.102–105.

Чоп'як В. В., Надрага О. Б., Вергун А. Р. Технічна експертиза наукових праць на наявність академічного плагіату: аналіз піврічного досвіду. *Медицина освіти*. Тернопіль, 2016. № 1. С.50–52.

Шостак І. В., Груздо І. В. Комп'ютеризація процесу виявлення плагіату у студентських роботах. *Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Київ, 2013. Вип. 41. С.99–109.

Busch P., Bilgin A. Student and staff understanding and reaction: academic integrity in an Australian university. *Journal of Academic Ethics*. 2014. Vol. 12, Issue 3. P.227–243.

Gasparyan A. Y. et al. Plagiarism in the Context of Education and Evolving Detection Strategies *JKorean Med Sci.* 2017. 32(8). P.1220–1227. DOI: <https://doi.org/10.3346/jkms.2017.32.8.1220> (дата звернення: 28.02.2017).

Gipp B., Meuschke N., Breitinge C. Citation-based Plagiarism Detection: Practicability on a Large-scale Scientific Corpus. *Journal of the American Society for Information Science and Technology.* 2014. Vol. 65, Issue. 2, P.1527–1540.

Halgamuge M. N. The use and analysis of anti-plagiarism software: Turnitin tool for formative assessment and feedback. *Comput Appl Eng Educ.* 2017. 25. P.895–909. DOI: <https://doi.org/10.1002/cae.21842> (дата звернення: 28.02.2017).

Höhner K., Steinhauer E. W. Academic Integrity and Plagiarism Control as Spheres of Activity for Universities and their Libraries – Thoughts from the Second Mainz Conference on Academic Integrity. *Information-Wissenschaft Und Praxis.* 2014. 65 (1). P.25–32. DOI: <https://doi.org/10.1515/iwp-2014-0003> (дата звернення: 22.02.2018).

Kurhajcová Ľubomíra Bruteničová. Плагиат як проблема сьогодення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Право.* Ужгород, 2017. Вип. 43(1). С.96–101.

Oyekan O. Academic integrity: study & guide : essential guidelines for academic writing & antiplagiarism with topical discussions / [International School of Management]. Middletown, DE : [s. n., 2016]. 107 p.

Rathore F. A., Farooq F. Plagiarism Detection Softwares: Useful Tools for Medical Writers and Editors. *Journal of the Pakistan Medical Association.* 2014. 64 (11). P.1329–1330. DOI: http://www.jpma.org.pk/full_article_text.php?article_id=7088 (дата звернення: 27.02.2017).

Šprajc P. et al. Reasons for Plagiarism in Higher Education. *Organizacija.* 2017. 50 (1). P.33–45. DOI: <https://doi.org/10.1515/orga-2017-0002> (дата звернення: 26.02.2017).

Vehvilainen S., Lofstrom E., Nevgi A. Dealing with plagiarism in the academic community: emotional engagement and moral distress . *Higher Education.* 2018. Vol. 75., Issue 1. P.1–18.

Wojdyga A. Towards intellectual property theft prevention: economic significance of automatic software plagiarism verification. *Актуальні проблеми економіки.* Київ, 2013. № 4. С.300–306.

Тема 5. Джерела освітньої та наукової інформації й інформаційний пошук

Тема вивчається під час:

Лекційного заняття – 2 години

Практичного заняття – 4 години

Самостійної роботи – 4 години

План лекційного заняття

1. Поняття про освітню та наукову інформацію, її роль у проведенні наукових досліджень.
2. Основні джерела освітньої та наукової інформації.
3. Електронні ресурси освітньої та наукової інформації.

4. Інформаційний пошук. Методи інформаційного пошуку. Інформаційно-пошукові системи.
5. Етапи інформаційного пошуку.
6. Наукометричні інструменти для оцінки наукової інформації.

Практичне заняття

1. Оберіть тему в межах конкретної предметної галузі.
2. Визначте ключові слова для пошуку. Сформууйте пошуковий запит.
3. Відкрийте веб-сайти наступних ресурсів: ScienceDirect, Scopus, Web of Science, SpringerOpen, ArXiv, FigShare, ElAKPI.
4. Здійсніть пошук джерел з теми в обраних ресурсах.
5. Проаналізуйте пошукові можливості кожного ресурсу.
6. Заповніть таблицю

Назва ресурсу	Наявність анотацій / рефератів	Можливість доступу до повних текстів	Можливість простого пошуку за ключовим словом	Наявність засобів розширеного пошуку	Мова джерел	Типи джерел	Наявність метрик

Завдання для самостійної роботи

1. Користуючись сервісом Google Scholar, здійсніть пошук інформації за темою Вашого дослідження.
2. Складіть блок-схему пошукового алгоритму.
3. Додайте знайдені релевантні джерела до Вашої Бібліотеки Google Scholar.

Питання для самоперевірки

1. Які джерела наукової інформації найбільш поширені серед науковців?
2. Які джерела освітньої інформації Вам відомі?
3. Які типи інформаційного пошуку Ви знаєте?
4. Які методи інформаційного пошуку є найбільш продуктивними?
5. Які архіви відкритого доступу наукових та навчальних матеріалів Ви знаєте?

Питання до експрес-опитування

1. Які джерела інформації є первинними, а які вторинними?
2. Назвіть основні джерела наукової інформації.
3. Назвіть основні джерела освітньої інформації.
4. Які наукометричні бази даних Ви знаєте?
5. Які пошукові системи Ви знаєте?
6. Використання яких баз даних дозволить Вам знайти матеріали українських фахових періодичних видань?

Література до теми

Білошицький А. О., Гогунський В. Д. Наукометричні бази та індикатори цитування наукових публікацій. *Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві*. 2013. Вип. 4(5). С.198–203. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/2691/1/29.pdf> (дата звернення: 28.03.2018).

Бушуєв С. Д., Білошицький А. О., Гогунський В. Д. Наукометричні бази: характеристика, можливості і завдання. *Управління розвитком складних систем*. 2014. №18. С.145-152. URL: <http://journals.uran.ua/urss/article/viewFile/38667/35040> (дата звернення: 29.03.2018).

Васильєв О., Чьочь В. Системи пошуку наукової інформації (Огляд). *Бібліотечна планета*. 2009. № 2(44). С.11–15.

Гришанова І. Ю., Щербак С. С. Розвиток технологій інформаційного пошуку та аналіз їх застосування в Semantic Web. *Системи обробки інформації*. 2009. Вип. 6(80). С.34–42.

Добко Т. Довідково-бібліотечне обслуговування в електронну еру: розвиток навігаторської функції. URL: http://www.nbuv.gov.ua/sites/default/files/msd/03_tvddbo.pdf (дата звернення: 27.03.2017).

Долбенко Т. О., Горбань Ю. І. Документні ресурси бібліотек : навч. посіб. Київ, 2017.

Копанєва В. Бібліотека в системі наукової електронної комунікації. *Бібліотечний вісник*. 2007. № 5. С.3–9.

Кравченко Р. І., Савченко О. В., Ніжник В. В. Інформаційний пошук як ресурс технічного регулювання у сфері цивільного захисту. *Науковий вісник УкрНДІПБ*. 2013. №2. С.178-182. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvundipb_2013_2_30 (дата звернення: 27.02.2018).

Мацегора І. Л., Стадніченко О. О. Основи наукових досліджень та інформаційна культура студентів : навч. посіб. для студ. вищих навч. заклад. Запоріжжя: ЗНУ, 2010. 200 с.

Новицька Т. Л., Марченко О. О. Загальні підходи до використання електронних систем відкритого доступу у науково-педагогічних дослідженнях. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2015. Т. 50, №6. С. 181–191. URL: <https://bit.ly/2H7UpTB> (дата звернення: 28.03.2018).

Пілюшенко В., Шкрабак І, Славенко Е. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення : навч. посіб. Київ : Лібра, 2004. 342 с.

Прокопенко Л. І. Інформаційні потреби користувачів обласних універсальних наукових бібліотек України. Київ, 2016.

П'ятницька-Позднякова І. Основи наукових досліджень у вищій школі : навч. посіб. / М-во освіти і науки України. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 115 с.

Шаравара Т. О. Інформаційний пошук і робота з бібліотечними ресурсами : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2016.

Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підруч. 6-е вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2008. 310 с.

Шемаєва Г. В. Електронні ресурси бібліотек України в системі наукових комунікацій : монографія / Харк. держ. акад. культури. Харків : ХДАК, 2008. 289 с.

Тема 6. Відкритий доступ як засіб сприяння академічній доброчесності

Тема вивчається під час:

Лекційного заняття – 2 години

Практичного заняття – 4 години

Самостійної роботи – 4 години

План лекційного заняття

1. Відкритий доступ: основні ідеї концепції.
2. Значення відкритого доступу до наукової інформації для формування високого рівня академічної культури.
3. Інституційний репозитарій як засіб оцінки та контролю якості освітнього та наукового процесів.
4. Національний репозитарій академічних текстів: можливості виявлення академічного плагіату.
5. Відкрита наука як засіб запобігання та попередження фабрикації та фальсифікації даних досліджень.

Практичне заняття 1

Поширення результатів дослідження у Відкритому доступі

1. Зайдіть на сайт міжнародного відкритого репозитарію матеріалів з бібліотечної справи та інформаційних наук E-LIS (E-Prints in Library and Information Science).
2. Розгляньте пошукові можливості ресурсу, для цього здійсніть пошук інформації з обраної теми (за автором, предметною рубрикою, країною, роком тощо).
3. Зареєструйтеся в репозитарії, скориставшись інструкцією користувача.
4. Розмістіть свою наукову публікацію, тези доповіді в репозитарії.

Практичне заняття 2

Відкрита наука. Поширення дослідницьких даних

1. Зайдіть на сайт мультидисциплінарного депозитарію Figshare.
2. Розгляньте, які послуги щодо управління даними запропоновані дослідникам. Які ліцензії використовуються? У яких форматах можна надавати доступ до даних?
3. Зареєструйтеся на ресурсі.
4. Здійсніть пошук даних. Проаналізуйте кількість переглядів та цитувань даних з різних предметних галузей.

Завдання для самостійної роботи

Теоретична складова

1. Опрацюючи рекомендовані джерела до теми, розгляньте, яким чином відкриті електронні журнали сприяють підтвердженню авторства, впливають на цитованість, сприяють коректному використанню інформації та формуванню високого рівня академічної культури.
2. Опрацюючи рекомендовані джерела до теми, розгляньте вимоги до цитування даних досліджень.

Практична складова:

1. Знайдіть та розгляньте відкриті електронні журнали.
2. Сформууйте список видань відкритого доступу за напрямками наукових досліджень вашого ЗВО.
3. За допомогою наукометричних інструментів проаналізуйте цитованість публікацій у знайдених виданнях.
4. У глобальному реєстрі депозитаріїв даних Re3data знайдіть депозитарій даних за тематикою досліджень вашого ЗВО. Ознайомтеся з політикою депозитарію. Розгляньте, до яких даних надається доступ, у яких форматах вони представлені.

Питання для самоперевірки

1. У чому полягає основна ідея Відкритого доступу?
2. Яка користь Відкритого доступу для формування високого рівня академічної культури?
3. Як публікація у Відкритому доступі може забезпечити захист авторського права?
4. Які види документів зберігаються у репозитарії?
5. Як університети та організації, що фінансують дослідження, можуть вплинути на розміщення роботи автором у відкритому доступі?

Питання до експрес-опитування

1. Які права надаються авторам у Будапештській ініціативі відкритого доступу (ВОАІ)?
2. Якими двома шляхами забезпечується відкритий доступ до інформації?
3. Як називається електронна колекція для забезпечення довготривалого і надійного відкритого доступу до результатів наукових досліджень, що проводяться в установі, яка також може слугувати інституційною базою для перевірки академічних текстів на плагіат?
4. Який важливий крок зробило Міністерство освіти та науки України у напрямку запровадження системного рішення щодо виявлення академічного плагіату?

Література до теми

Ахметова Н. Р. Інформаційний простір бібліотек ВНЗ. Інституційні репозитарії – як вимога часу. *Сучасна бібліотека у науково-освітньому просторі ВНЗ: інформаційні*

ресурси, технології, проекти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 21–23 жовт. 2014 р. Полтава, 2014. С.131–139.

Бакуменко Л. Корпоративні інституціональні репозитарії бібліотек вищих навчальних закладів: відкритий доступ до наукових публікацій. *Вісн. Книжк. палати*. 2012. № 10. С.18–21.

Берлінська декларація по відкритому доступу до наукового і гуманітарного знань (20-22 жовтня 2003 року, Берлін, Німеччина). *Морфологія* : електрон. наук. фах. вид. / Дніпропетр. держ. мед. акад. Електрон. дані. Дніпропетровськ, 2008. Т. 2, № 2. С.82–83. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Morphology/2008-02-02/08redngz.pdf> (дата звернення: 13.02.2018).

Бруй О. М., Павленко Т. Б. Методичні рекомендації щодо організації роботи інституційних репозитаріїв (відкритих електронних архівів) у бібліотеках вищих навчальних закладів МОЗ України. 2015. URL: <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/8805> (дата звернення: 14.02.2018).

Зубченко Н. І. Прозорість наукових досліджень: до проблеми оприлюднення авторефератів та дисертацій у відкритому доступі. *Актуальні проблеми політики*. Одеса, 2016. Вип. 58. С.221–226.

Кунанець Н. Е., Веретеннікова Н. В. Відкритий доступ до наукових інформаційних ресурсів: американський досвід. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Львів, 2014. №783. Інформаційні системи та мережі. С.354–361.

Мороз Н. В. Механізм розповсюдження наукових публікацій у глобальній науковій мережі (на прикладі наукових журналів ЧДІЕУ). *Вісник Одеського національного університету. Сер.: Бібліотекознавство. Бібліографознавство. Книгознавство*. 2014. Т. 19, Вип. 1. С.122–126.

Назаровець С. Вплив відкритого доступу на цитованість робіт молодих українських науковців. *Вісник Книжкової палати*. 2015. № 2. С. 24–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2015_2_9.

Назаровець С. А. Роль бібліотек у Data Curation *Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., 11-12 вересня 2012 р., Львів. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. С. 247-252. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/21357/1/25-247-252.pdf>.

Національний репозитарій академічних текстів: відкритий доступ до наукової інформації : монографія / О. С. Чмир, Т. К. Кваша, Т. О. Ярошенко та ін. Київ : ДНУ «УкрІНТЕІ», 2017. 200 с.

Олексюк О. Р. Досвід впровадження інституційних репозитаріїв в Україні. *Інформаційні технології в освіті*. 2014. Вип. 20. С.139–148. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/itvo_2014_20_15 (дата звернення: 02.03.2018).

Олексюк О. Р., Олексюк В. П. Інтеграція інституційного репозитарію в інформаційно-освітнє середовище ВНЗ. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2014. Т. 44. Вип. 6. С.220–232.

Павленко Т. Інституційний репозитарій як інформаційно-технологічна система відкритого доступу до інтелектуальних продуктів університетської спільноти. *Бібліотечний форум: історія, теорія і практика*. Київ, 2014. № 4. С.17–19.

Передерій І., Вощенко В. Інституційний репозитарій як конструктивна модель організації відкритого доступу до інформації. *Вісник Книжкової палати*. Київ, 2016. №12. С.34–37.

Пилаєва І. Репозитарій як реалізація принципів відкритого доступу Полтавським університетом економіки і торгівлі. *Бібліотечний форум: історія, теорія і практика*. Київ, 2017. № 4. С.7–8.

Побережна О. О., Ілляшенко А. О. Репозитарій як впливовий фактор рейтингу університету. *Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі* : матеріали наук.-практ. Інтернет-конф., присв. 210-річ. ХНМУ та 95-річ. б-ки ХНМУ, м. Харків, 5–12 жовт. 2015 р. Харків, 2015. С.139–141.

Стрілець Н. Представлення електронних версій видань у відкритому доступі (із досвіду ХДНБ ім. В. Г. Короленка). *Вісник Книжкової палати*. Київ, 2016. № 3. С.20–23.

Шитикова, Т. Н., Чумак Н. В. Инновационные услуги библиотеки университета и возможности открытого доступа. *Бібліотеки університету на новому етапі розвитку соціальних комунікацій* : матеріали III Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 1-2 грудня 2016 р.) / за заг. ред. Т. О. Колесникової. Дніпро, 2016. URL: http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9120/1/Shytikova_Chumak.pdf (дата звернення: 15.02.2018).

Ярошенко Т. О. Електронні журнали в системі інформаційних ресурсів бібліотеки : монографія. Київ : Знання, 2010. 215 с.

Ярошенко Т. Зелений шлях відкритого доступу. Репозитарії та їх роль у науковій комунікації: перші двадцять років. *Бібліотечний вісник*. 2011. № 5. С.3–10.

Abrizah A., Hilmi M., Ahmad Kassim. Resource-Sharing through an Inter-Institutional Repository: Motivations and Resistance of Library and Information Science Scholars. *Electronic Library*. 2015. 33 (4). P.730–748. DOI: <https://doi.org/10.1108/EL-02-2014-0040> (дата звернення: 05.03.2018).

Budapest Open Access Initiative. *Open Society Foundations* : Building Vibrant and Tolerant Democracies : Web-site / George Soros. Electronic data. [New York, 2010]. URL: <http://www.soros.org/openaccess>. (дата звернення: 05.03.2018).

Das, Anup-Kumar. Open Access: History and Developments., 2015 In: Introduction to Open Access [Open Access for Library Schools, 1]. UNESCO, Paris, P.17–30. URL: <http://eprints.rclis.org/24903> (дата звернення: 05.03.2018).

Ocholla D. N., Ocholla L. Does Open Access Prevent Plagiarism in Higher Education? *African Journal of Library Archives and Information Science*. 2016. 26 (2). P.189–202.

Swan A., Gargouri Y., Hunt M., Harnad S. Open Access Policy: Numbers, Analysis, Effectiveness. Pasteur4OA Work Package 3 Report: Open Access Policies. European Commission. 2015. URL: <http://eprints.soton.ac.uk/375854/1/PASTEUR4OA3.pdf> (дата звернення: 15.02.2018).

Тема 7. Текстові запозичення, оформлення посилань і цитувань в освітніх та наукових роботах

Тема вивчається під час:

Лекційного заняття – 2 години

Практичного заняття – 4 години

Самостійної роботи – 4 години

План лекційного заняття

1. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела.
2. Оформлення цитувань, посилань та списку використаних джерел у наукових статтях, випускних атестаційних роботах здобувачів вищої освіти, дисертаціях.
3. Українські стандарти і правила оформлення посилань і цитувань в освітніх та наукових роботах.
4. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах.
5. Використання бібліографічних менеджерів для зберігання бібліографічних даних, повних текстів, оформлення посилань та списків літератури.

Практичне заняття

Використання бібліографічного менеджера в дослідницькій діяльності

(на прикладі безкоштовного програмного забезпечення Mendeley)

1. Ознайомтеся з функціональними можливостями бібліографічного менеджера Mendeley.
2. Відкрийте онлайн-версію Mendeley.
3. Створіть обліковий запис.
4. Здійсніть наповнення бібліотеки різними способами: додавання PDF-файлів, імпорт записів з Google Scholar, імпорт з баз даних (наприклад, ScienceDirect) результатів пошуку, додавання описів вручну тощо.
5. Розгляньте можливості збереження списків з менеджера в обраному стилі цитування.

Завдання для самостійної роботи

1. Ознайомитися детальніше з міжнародними стилями цитування та посилання в наукових роботах, затвердженими до використання у Наказі Міністерства науки і освіти України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».
2. Виконати бібліографічний опис будь-якого джерела відповідно до міжнародних стилів, що рекомендовані у Наказі Міністерства науки і освіти України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та застосовуються у виданнях за тематикою Вашого дослідження.
3. Встановити версію Mendeley для ПК. Розглянути можливості цитування джерел у Word: функції Insert Citation (додавання цитування в тексті), Insert Bibliography (форматування списку джерел).

Питання для самоперевірки

1. Поясніть призначення та застосування різних видів бібліографічних посилань.
2. Як оформити парафраз в тексті наукової роботи так, щоб це не вважалось плагіатом?
3. Чи допускається пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні?
4. Які є способи розміщення літератури при формуванні списку використаних джерел?
5. Згідно з якими чинними стандартами оформлюється список використаних джерел у дисертації?

Питання до експрес-опитування

1. Які види документів є об'єктами бібліографічного посилання?
2. Як пов'язуються підрядкові й позатекстові бібліографічні посилання з частиною основного тексту документа.
3. Застосування якої абрєвіатури дозволено використовувати у позатекстових посиланнях для позначення електронної адреси електронного ресурсу віддаленого доступу?
4. Чи скасовує стандарт ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» застосування ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання»?
5. Який міжнародний стиль цитування найчастіше використовується для оформлення списку References у наукових роботах галузі суспільних наук (соціологія, право, психологія, історія тощо)?

Література до теми

ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Чинний від 2007-07-01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2007. 47 с.

ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.

ДСТУ 4331:2004 (ISAD(G):1999, NEQ). Правила описування архівних документів. Чинний від 2005–07–01. Київ : Держспоживстандарт України, 2005. VI, 16 с. (Національний стандарт України).

Про затвердження Вимог до оформлення дисертації: наказ Міністерства науки і освіти України від 12.01.2017 № 40. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17> (дата звернення: 16.02.2018).

Бібліографічні посилання: загальні положення та правила складання (ДСТУ 8302:2015) : презентація / Наук. б-ка НаУКМА; уклад. Т. О. Патрушева. Київ, 2016. URL: <http://bit.ly/2ESJa8f> (дата звернення: 19.02.2018).

Бібліографічне посилання: загальні положення та правила складання : презентація / Наук. б-ка Харків. нац. мед. ун-ту; уклад. С. А. Кравченко. Харків, 2016. URL: <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/14078> (дата звернення: 19.02.2018).

Коротка інструкція користувача EndNote Basic. Пан Бібліотекар : Блог про бібліотечну справу та інформаційні технології. 2013. URL: <http://bit.ly/2Fervjy> (дата звернення: 20.02.2018).

Назаровець С. Коротко про Mendeley. 2015. URL: <http://bit.ly/2Hu4k5r> (дата звернення: 20.02.2018).

Положення про атестаційну випускню роботу на здобуття освітнього ступеня магістра / уклад.: Г. М. Тонкачєєв та ін. Київ : КНУБА, 2017. 24 с.

Приклади оформлення використаних джерел: відповідно до Нац. стандарту України ДСТУ 8302:2015 / ВД «Академперіодика» НАН України. Київ, 2016. URL: <http://histj.oa.edu.ua/assets/files/Posylannia.pdf> (дата звернення: 20.02.2018).

Приклади оформлення списку використаних джерел, відповідно до ДСТУ 8302:2015 / Наук. б-ка Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого; уклад. О. І. Самофал. Харків, 2017. URL: <http://bit.ly/2Fh0mN8> (дата звернення: 20.02.2018).

Тихонкова І.О. Список літератури наукової статті – важливий індикатор якості статті (як не мати зайвого клопоту з його оформленням). *Наука України у світовому інформаційному просторі* / НАН України. К., 2015. Вип. 11. С. 100–106.

Citations and References. Chapter 4 / *The Manual of Scientific Style. A Guide for Authors, Editors, and Researchers*. 2009. P. 261–284. DOI: <https://doi.org/10.1016/B978-012373980-3.50008-3> (дата звернення: 22.02.2018).

Comparison of reference management software [Таблиці порівняння бібліографічних менеджерів] / Wikipedia. URL : <http://bit.ly/1TpR56z> (дата звернення: 22.02.2018).

Kratochvíl J. Comparison of the Accuracy of Bibliographical References Generated for Medical Citation Styles by EndNote, Mendeley, RefWorks and Zotero. *The Journal of Academic Librarianship*. Vol. 43. Issue 1. 2017. January. P.57–66. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2016.09.001> (дата звернення: 22.02.2018).

Silyn-Roberts H. Referencing: Text Citations and the List of References. *Writing for Science and Engineering (Second Edition)*. 2013. P.169–190. DOI: <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-098285-4.00015-7> (дата звернення: 22.02.2018).

Тема 8. Методика навчання користувачів і персоналу бібліотеки основам академічної доброчесності

Тема вивчається під час:

Лекційного заняття – 2 години

Вирішення виробничих завдань (інноваційне планування) – 2 години

Самостійної роботи – 4 години

План лекційного заняття

1. Актуалізація діяльності бібліотеки закладу вищої освіти з формування культури академічної доброчесності у користувачів та персоналу.

2. Підходи до планування діяльності бібліотеки з навчання користувачів і персоналу культури академічної доброчесності.
3. Організація роботи з навчання користувачів.
4. Психолого-педагогічні особливості навчання користувачів і персоналу бібліотеки.
5. Навчання користувачів, що мають особливі потреби.

Вирішення виробничих завдань (інноваційне планування)

1. Складіть план проведення у Вашій бібліотеці просвітницько-інформаційних заходів, спрямованих на формування культури академічної доброчесності.
2. Обґрунтуйте Ваш вибір форм і методів запропонованих заходів. Наскільки враховані інформаційні потреби користувачів (з диференціацією на наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників, студентів та персоналу бібліотеки)? Чи передбачили Ви специфіку обслуговування користувачів з особливими потребами?
3. Оберіть із запропонованого Вами плану один захід і складіть орієнтовну програму (план) його проведення.

Завдання до самостійної роботи

1. Ознайомтесь з опублікованими джерелами щодо проведення у бібліотеці навчальних, інформаційно-просвітницьких заходів з формування культури академічної доброчесності.
2. Розробіть програму спільної діяльності бібліотеки з ректоратом та структурними підрозділами щодо формування культури академічної доброчесності у закладі вищої освіти.
3. Розробіть презентацію для проведення навчального заходу (семінару, тренінгу) з формування культури академічної доброчесності, використовуючи ілюстрації і приклади діяльності закладу вищої освіти, у бібліотеці якого Ви працюєте.

Питання для самоперевірки

1. Які функції може виконувати менеджер навчальних програм академічної доброчесності у бібліотеці?
2. Які підходи до планування діяльності з навчання користувачів і персоналу варто застосовувати?
3. Які існують підходи до формування груп користувачів?
4. Які переваги і недоліки мають індивідуальні та групові методи навчання?
5. Які принципи діяльності бібліотеки закладу вищої освіти покладаються в основу планування навчання користувачів?
6. Які мотиви користувачів мають бути враховані при формуванні змісту навчання з основ академічної доброчесності?

Література до теми

Навчання студентів академічній доброчесності у бібліотеці ВНЗ: методичні поради / автори-укладачі: Л. В. Савенкова, С. О. Чуканова ; редколегія: В. С. Пашкова,

О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська ; Українська бібліотечна асоціація. Київ: УБА, 2016. Електрон. вид. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). 39 с. ISBN 978-966-97569-4-7. URL: <http://bit.ly/2EExJlv> (дата звернення: 22.02.2018).

Основи формування культури академічної доброчесності в бібліотеці: інформаційний огляд / автори-укладачі: Якуніна Н. В., Чинюк А. А., Руденко Я. В. ; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська, О. О. Сербін; Наукова бібліотека ім. М. Максимовича КНУ імені Тараса Шевченка ; Українська бібліотечна асоціація. Київ : УБА, 2016. URL: <http://bit.ly/2ECmUqj> (дата звернення: 26.02.2018).

Петугіна О. О. Чи потрібен університету Кодекс честі студента? *Вісник НТУ «ХПІ» : збірник наук. праць*. 2011. №30. URL: <http://bit.ly/2BCJGj7> (дата звернення: 27.02.2018).

Що означає «Бути студентом ВНЗ»? / Київський інститут бізнесу та технологій. URL: <http://bit.ly/2od0vd3> (дата звернення: 22.02.2018).

Educational Resources. *International center for academic integrity*. URL: <http://www.academicintegrity.org/icai/resources-4.php> (дата звернення: 26.02.2018).

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ КУРСУ

Програмою підвищення кваліфікації передбачені такі види аудиторних навчальних занять: лекції, практичні, семінарські заняття, вирішення виробничих завдань.

Лекція – вид навчального заняття, призначеного для засвоєння теоретичного матеріалу. Для обраної проблематики підвищення кваліфікації лекції є необхідними, оскільки дисципліна чи спецкурс «Академічна доброчесність» не входили до навчальних планів підготовки фахівців з бібліотечної та інформаційної справи у попередні роки. Лекція має виконувати такі функції: інформаційна – передавати слухачам підбрану, узагальнену та адаптовану викладачем інформацію; пояснювальна – розкривати термінологію, системні та логічні зв'язки; систематизуюча – структурувати масив знань міждисциплінарної проблеми академічної доброчесності. Для кращого засвоєння навчального матеріалу та формування пізнавального інтересу слухачів до об'єкту і предмету курсу рекомендується застосовувати аргументацію, засоби емоційного впливу, активізувати пізнавальну діяльність слухачів інтерактивними методами (діалог, «мозкова атака», «ярмарок ідей», ситуаційний аналіз, експертне оцінювання та ін.), заохочувати слухачів вирішувати проблемні ситуації, постійно тримати зворотний зв'язок з аудиторією, активно використовувати мультимедійні дидактичні матеріали.

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому слухачі під керівництвом викладача шляхом виконання певних відповідно сформульованих завдань закріплюють теоретичні положення навчального курсу і набувають вмінь та навичок їх практичного застосування. Практичні заняття з академічної доброчесності орієнтовані на виконання практичних завдань з використанням електронних інформаційних ресурсів, інформаційно-пошукових систем і баз даних, відповідного програмного забезпечення тощо. Для ефективної роботи слухачів на практичних заняттях викладачу рекомендується використовувати інструктаж, спостереження за самостійною роботою слухачів, консультування, аналіз проблемних ситуацій та пошук моделей рішення, підведення підсумків.

Семінарське заняття – вид навчального заняття, на якому викладач організовує дискусію з попередньо визначених проблемних питань. Розкриття питання можливе у формі попередньо підготовленого на основі рекомендованих інформаційних джерел основного виступу і доповнень до нього. Для ефективної роботи слухачів на семінарських заняттях викладачу рекомендується виступати у ролі фасилітатора або передати роль модератора заняття одному зі слухачів, а для підведення підсумків та оцінювання виступів використовувати групове обговорення.

Самостійна робота слухачів є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. До кожної теми навчального курсу розроблені завдання для самостійної роботи, що орієнтовані на репродуктивну, частково-пошукову та творчу діяльність слухачів. Контроль виконання самостійної роботи слухачами та оцінку досягнутих результатів рекомендується провадити як рефлексивний(у), що передбачає обмін думками, визначення неточностей і коригування дій.

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА З ПИТАНЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 16.01.2018).

Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 18.01.2018).

Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 23.01.2018).

Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 №1700-VII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. Політики» ; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2016. 234 с.

Аналітична довідка за результатами дослідження практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України / Міністерство освіти і науки України. Київ, 2016. 41 с.

Бруй О. Відкритий доступ до наукової інформації: від ідеї до руху. [Київ], 2012. URL: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/2194> (дата звернення: 05.03.2018).

Зуб В. М., Дем'яненко М. М. Плагіат: його різновиди та заходи протидії. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2014. Вип. 4. С. 86–90.

Культура академічної доброчесності: роль бібліотек / Українська бібліотечна асоціація. Програми. Проекти. URL: <http://bit.ly/2Ff3EAr> (дата звернення: 26.02.2018).

Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах : методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко, Ю. Корян, М. Федорець ; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська, О. М. Бруй ; Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» ; Українська бібліотечна асоціація. Електронні текстові дані (1 файл: 278,97 Кбайт). Київ : УБА, 2016. 117 с. URL: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/18681> (дата звернення: 16.02.2018).

Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) / Американські Ради з міжнародної освіти : Програми Американських Рад. URL: <http://www.saiup.org.ua> (дата звернення: 22.02.2018).

Харитонова О. І., Ульянова Г. О. Захист авторських прав від плагіату : монографія / [за загальною редакцією О.І. Харитонової] ; Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса : Юридична література, 2014. 211 с.

Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти : Лист МОН № 1/9-565 від 26.10.17 року [Електронний документ]. URL: <http://bit.ly/2ocIDPD> (дата звернення: 23.02.2018).

Ярошенко Т. Наукові комунікації XXI століття: електронні ресурси для науки та освіти України. *Бібл. вісн.* 2006. № 5. С. 17–22. Бібліогр.: 11 назв.

ETINED : Council of Europe Platform on Ethics, Transparency and Integrity in Education / Council of Europe. URL: <https://bit.ly/2GwA7WL> (дата звернення: 23.02.2018).

Gilmore B. Plagiarism: A How-Not-to Guide for Students. Portsmouth, NH : Hienemann, 2009. 104 p.

Gilmore B. Plagiarism: Why it happens and how to prevent it .Portsmouth, NH : Hienemann, 2008. 144 p.

Globethics.net. URL: <http://www.globethics.net> (дата звернення: 23.02.2018).

Harris R. A. The Plagiarism Handbook: strategies for preventing, detecting, and dealing with plagiarism. Pyczak Publishing, 2001. 208 p.

International center for academic integrity. URL: <http://www.academicintegrity.org/icaei/home.php> (дата звернення: 23.02.2018).

ВИХІДНИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ

Тестові завдання

Академічна доброчесність – це:

- А. Сукупність етичних принципів та правил.
- Б. Боротьба з плагіатом.
- В. Комплекс антикорупційних заходів.

Академічна доброчесність передбачає:

- А. Творчий підхід та креативність.
- Б. Формалізацію видів академічної нечесності.
- В. Перевірку відвідування занять студентами.

Інформаційно-просвітницьку роботу з академічної доброчесності в університеті здійснюють:

- А. Батьки студентів.
- Б. Працівники бібліотеки.
- В. Спеціально уповноважені консультанти з Міністерства освіти і науки України.

Наукові комунікації – це:

- А. База даних, що містить відомості про персоналії вчених.
- Б. Сукупність засобів і методів, що забезпечують циркуляцію наукової інформації.
- В. Сукупність фактів і даних, опублікованих у наукових виданнях.

Науковий процес в університеті регламентується:

- А. Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту».
- Б. Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність».
- В. Внутрішньою регламентуючою документацією університету.
- Г. Наказами та розпорядженнями Міністерства науки та освіти України.

Наукова публікація – це:

- А. Засіб фіксації наукового пріоритету автора.
- Б. Засіб оприлюднення результатів наукового дослідження.
- В. Засіб взаємодії з іншими науковцями.

Інтелектуальна власність – це право на:

- А. Матеріальне майно.
- Б. Результати інтелектуальної діяльності.
- В. Літературний твір.
- Г. Промислову творчість.

Розповсюдження контрафактних примірників твору є:

- А. Плагіатом.
- Б. Піратством.
- В. Незаконним відтворенням.

Система охорони інтелектуальної власності:

- А. Охороняє права держави.
- Б. Охороняє права суспільства.
- В. Охороняє права автора.
- Г. Охороняє права автора і/або власника прав.

Особисті немайнові права автора охороняються:

- А. Протягом усього життя автора.
- Б. Протягом усього життя автора і 70 років після його смерті.
- В. Безстроково.

Оприлюднення наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства називається:

- А. Академічна фабрикація.
- Б. Академічний плагіат.
- В. Академічна зрада.
- Г. Псевдонаука.

У чому полягає головне завдання систем для перевірки текстів на ознаки плагіату?

- А. Виявлення плагіату в академічних текстах.
- Б. Знаходження максимальної кількості збігів у тексті, порівнюючи його із базами наукових робіт, електронними репозитаріями, інтернет-джерелами.
- В. Генерування експертного висновку щодо оригінальності академічного тексту.
- Г. Створення єдиної бази академічних текстів для перевірки на плагіат.

Як називається відсоткове співвідношення матеріалу, що не має збігів з іншими публікаціями, до загального об'єму матеріалу?

- А. Унікальність твору.
- Б. Коефіцієнт подібності.
- В. Звіт подібності.
- Г. Компіляція.

Тематичний інформаційний пошук – це:

- А. Пошук місцезнаходження документів.
- Б. Пошук літератури з конкретної теми.
- В. Уточнення елементів бібліографічного опису.
- Г. Пошук інформації про конкретний факт, подію тощо.

Наукометричні бази даних –це:

- А. База даних, що містить відомості про конкретні факти.
- Б. База даних наукової літератури.
- В. Бібліографічні і реферативні бази даних з інструментами для відстеження цитованості статей, опублікованих у наукових виданнях.

Яку назву має перший електронний архів?

- A. Figshare.
- Б. Zenodo.
- В. ArXiv.
- Г. Mendeley.

Коли була проголошена Будапештська ініціатива відкритого доступу?

- A. 2010 р.
- Б. 2001 р.
- В. 1991 р.
- Г. 1966 р.

Як називається глобальний реєстр депозитаріїв даних?

- A. ArXiv.
- Б. Re3data.
- В. EIAKPI.
- Г. DOAJ.

Який міжнародний стиль використовується для оформлення посилань у наукових роботах з суспільних наук (соціологія, право, психологія, історія тощо)?

- A. APA style.
- Б. ACS style.
- В. IEEE style.
- Г. Vancouver style.

Як примітку в нижній частині сторінки, відмежовуючи від основного тексту горизонтальною рисою, застосовують:

- A. Позатекстове бібліографічне посилання.
- Б. Підрядкове бібліографічне посилання.
- В. Внутрішньотекстове бібліографічне посилання.
- Г. Вторинне бібліографічне посилання.

Як називається програма, розроблена для зберігання бібліографічних даних, повних текстів і оформлення посилань та списків літератури, яка дозволяє користувачеві створювати і підтримувати особисту (колективну) бібліотеку посилань на наукову літературу?

- A. Електронний каталог.
- Б. Автоматизована бібліотечно-інформаційна система.
- В. Бібліографічний менеджер.
- Г. Веб-сайт електронних закладинок.

Платформа Ради Європи з етики була створена з метою:

- A. Боротьби з корупцією в економіці.
- Б. Пошуку наукових видань.
- В. Боротьби з корупцією в освіті.

Питання до співбесіди (заліку)

1. Що таке академічна доброчесність?
2. Назвіть фундаментальні цінності академічної доброчесності.
3. У яких законах України йдеться про академічну доброчесність?
4. Яку роль відіграють бібліотеки навчальних закладів і бібліотеки інших систем і відомств у формуванні культури академічної доброчесності?
5. Назвіть види порушень академічної доброчесності.
6. У чому полягає зміст поняття наукової етики?
7. Як взаємодіють наукові та освітні процеси в університеті?
8. Назвіть основні етапи життєвого циклу наукового дослідження.
9. Які канали наукової комунікації вам відомі?
10. Як ви розумієте поняття «інтелектуальна власність»?
11. Яке міжнародне й національне законодавство регулює відносини з питань інтелектуальної власності?
 12. Які об'єкти авторського права Ви знаєте?
 13. З якою метою застосовують сучасні системи для перевірки текстів на ознаки плагіату?
 14. Які основні академічні тексти та на яких етапах підлягають перевірці на плагіат?
 15. Ознаки яких різновидів академічного плагіату допомагають виявити програмно-технічні засоби?
 16. Які типи інформаційного пошуку ви знаєте?
 17. Які методи інформаційного пошуку є найбільш продуктивними?
 18. Які архіви відкритого доступу наукових та навчальних матеріалів ви знаєте?
 19. Яким чином можна виявити недостовірні інформаційні джерела?
 20. У чому полягає основна ідея Відкритого доступу?
 21. Яка користь Відкритого доступу для формування високого рівня академічної культури?
 22. У чому полягає основна ідея відкритої науки?
 23. Які види документів зберігаються в інституційному репозитарії?
 24. За яким принципом включаються документи в інституційний репозитарій?
 25. Поясніть призначення та застосування різних видів бібліографічних посилань.
 26. Як оформити парафраз в тексті наукової роботи так, щоб це не вважалося плагіатом?
 27. Згідно з якими чинними стандартами оформлюється список використаних джерел у дисертації?
 28. Які принципи діяльності бібліотеки закладу вищої освіти покладаються в основу планування навчання користувачів?
 29. Які мотиви користувачів мають бути враховані при формуванні змісту навчання з основ академічної доброчесності?
 30. Які функції може виконувати менеджер навчальних програм академічної доброчесності у бібліотеці?